

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Niende Afdeling)

11. december 2025*

»Præjudiciel forelæggelse – forbrugerbeskyttelse – direktiv 93/13/EØF – urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler – artikel 7, stk. 1 – virkningerne af, at et vilkår findes urimeligt – kontraktens ugyldighed – en erhvervsdrivendes søgsmål med påstand om tilbagebetaling af det lånebeløb, der er udbetalt i henhold til en aftale, som skal annulleres – konsekvenserne af at indgive en erklæring om modregning – implicit afkald på forældelsesindsigelsen – effektiv udøvelse af forbrugernes processuelle rettigheder – effektivitetsprincippet – afskrækkende virkning af forbuddet mod urimelige kontraktvilkår«

I sag C-767/24 [Kuszycka]ⁱ,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Sąd Okręgowy w Warszawie (den regionale domstol i Warszawa, Polen) ved afgørelse af 6. november 2024, indgået til Domstolen den 6. november 2024, i sagen

mBank S.A.,

mod

ML,

har

DOMSTOLEN (Niende Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, M. Condinanzi, og dommerne N. Jääskinen og R. Frendo (refererende dommer),

generaladvokat: R. Norkus,

justitssekretær: A. Calot Escobar,

på grundlag af den skriftlige forhandling,

efter at der er afgivet indlæg af:

– mBank S.A. ved radca prawny A. Cudna-Wagner og adwokat B. Miąskiewicz,

* Processprog: polsk.

ⁱ Den foreliggende sags navn er et vedtaget navn. Det svarer ikke til et navn på en part i sagen.

- ML ved advokat I. Gabrysiak,
- den polske regering ved B. Majczyna, som befuldmægtiget,
- Europa-Kommissionen ved P. Kienapfel og J. Szczodrowski, som befuldmægtigede,

og idet Domstolen efter at have hørt generaladvokaten har besluttet, at sagen skal pådømmes uden forslag til afgørelse,

afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 7, stk. 1, i Rådets direktiv 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler (EFT 1993, L 95, s. 29) og af effektivitetsprincippet.
- 2 Anmodningen er blevet indgivet i forbindelse med en tvist mellem mBank S.A., der er en bank, og ML, der er en forbruger, vedrørende et søgsmål med påstand om tilbagebetaling af et krav, der følger af tilrådighedsstillelsen af et beløb, der er lånt i henhold til en aftale om lån med pant i fast ejendom, som skal annulleres med den begrundelse, at den indeholder urimelige kontraktvilkår.

Retsforskrifter

EU-retten

- 3 Det fremgår af 24. betragtning til direktiv 93/13, at »medlemsstaternes retsmyndigheder og administrative organer skal råde over tilstrækkelige og effektive midler til at bringe anvendelsen af urimelige vilkår i forbrugeraftaler til ophør«.
- 4 Dette direktivs artikel 6, stk. 1, bestemmer følgende:
»Medlemsstaterne fastsætter, at urimelige kontraktvilkår i en aftale, som en erhvervsdrivende har indgået med en forbruger, i henhold til deres nationale lovgivning ikke binder forbrugeren, og at aftalen forbliver bindende for parterne på i øvrigt samme vilkår, hvis den kan opretholdes uden de urimelige kontraktvilkår.«
- 5 Det nævnte direktivs artikel 7, stk. 1, fastsætter følgende:
»Medlemsstaterne sikrer, at der i forbrugernes og konkurrenternes interesse findes egnede og effektive midler til at bringe anvendelsen af urimelige kontraktvilkår i aftaler, der indgås mellem forbrugere og en erhvervsdrivende, til ophør.«

Polsk ret

- 6 Artikel 58, stk. 1, i ustawa – Kodeks cywilny (den civile lovbog) af 23. april 1964 (Dz. U. nr. 16, pos. 93) i den affattelse, der finder anvendelse på tvisten i hovedsagen (herefter »den civile lovbog«), har følgende ordlyd:

»En retshandel, der er i strid med loven, eller som har til formål at omgå loven, er ugyldig, medmindre en relevant bestemmelse fastsætter en anden retsfølge, særligt den, at de ugyldige bestemmelser i en retshandel skal erstattes med relevante bestemmelser i loven.«

- 7 Den civile lovbogs artikel 117 bestemmer følgende:

»1. Formuekrav forældes med de i loven fastsatte undtagelser.

2. Efter forældelsesfristens udløb kan debitor undlade at opfylde sin forpligtelse, medmindre denne har givet afkald på at kunne gøre forældelse gældende. Afkald på forældelsesindsigelsen inden fristens udløb er dog ugyldigt.

2¹ Efter forældelsesfristen er udløbet, er det ikke længere muligt at gøre et krav gældende mod en forbruger.«

- 8 Denne lovbogs artikel 118 fastsætter følgende:

»Medmindre andet er fastsat i en særbestemmelse, udgør forældelsesfristen seks år og – for så vidt angår krav om periodiske betalinger samt krav i forbindelse med virksomhedsdrift – tre år. Forældelsesfristens udløb er dog på den sidste dag i kalenderåret, medmindre forældelsesfristen er kortere end to år.«

- 9 Den nævnte lovbogs artikel 123, stk. 1, har følgende ordlyd:

»Forældelsesfristen afbrydes 1) ved enhver handling ved en domstol eller et andet organ, der er udpeget til at behandle sager eller fuldbyrde krav af en given type eller for en voldgiftsret, direkte foretaget for at håndhæve, fastslå, søge fyldestgørelse af eller sikre et krav; 2) ved anerkendelse af kravet af den person, som kravet er anlagt mod; 3) ved indledning af mægling.«

- 10 Den samme lovbogs artikel 385¹ stk. 1 og 2, fastsætter følgende:

»1. Vilkår i en forbrugeraftale, som ikke har været genstand for en individuel forhandling, er ikke bindende for forbrugeren, hvis de fastsætter den pågældendes rettigheder og pligter på en måde, som er i strid med god forretningsskik og groft tilsidesætter forbrugers interesser (ulovlige kontraktvilkår). Denne bestemmelse berører ikke vilkår, som fastsætter parternes hovedydelser, herunder prisen eller vederlaget, hvis de er klart og entydigt formuleret.

2. Såfremt et kontraktvilkår ikke er bindende for forbrugeren i medfør af stk. 1, forbliver aftalens øvrige dele bindende mellem parterne.«

- 11 Den civile lovbogs artikel 405 har følgende ordlyd:

»Enhver person, der uden et retsgrundlag opnår en økonomisk fordel på bekostning af en anden person, skal genoprette denne fordel i naturalier og, såfremt dette ikke er muligt, returnere værdien heraf.«

12 Denne lovbogs artikel 410, stk. 1 og 2, bestemmer følgende:

»1. Bestemmelserne i de forudgående bestemmelser finder anvendelse navnlig for unødigt opfyldelse.

2. Opfyldelse er unødigt, såfremt den person, der foretog den, ikke var forpligtet overhovedet eller ikke var forpligtet i forhold til den person, som vedkommende foretog opfyldelsen over for, eller såfremt grundlaget for opfyldelsen er ophørt med at eksistere, eller såfremt det tilsigtede formål med opfyldelsen ikke var blevet opnået, eller såfremt den retsakt, som forpligtelsen til at foretage denne opfyldelse var baseret på, var ugyldig og ikke er blevet gyldig, siden opfyldelsen fandt sted.«

13 Den nævnte lovbogs artikel 498, stk. 1 og 2, har følgende ordlyd:

»1. Såfremt to personer samtidigt og gensidigt er kreditorer og debitorer over for hinanden, kan de hver især modregne deres eget krav i den anden persons krav, forudsat at begge krav er pengekrav eller vedrører genstande af en bestemt art af samme kvalitet, at begge krav er forfaldne, og at begge krav kan gøres til genstand for retsforfølgning eller forfølgning ved et andet statsligt organ.

2. Som følge af modregning udlignes begge krav af hinanden op til størrelsen af det lavere krav.«

14 Den samme lovbogs artikel 499 har følgende ordlyd:

»Modregning sker ved en erklæring afgivet til den anden part. Erklæringen har tilbagevirkende kraft fra det tidspunkt, hvor det blev muligt at modregne.«

Twisten i hovedsagen og det præjudicielle spørgsmål

15 Den 11. oktober 2006 indgik ML en aftale med mBank om lån med pant i fast ejendom på 130 000 polske złoty (PLN) (ca. 30 670 EUR) til køb af fast ejendom. Denne aftale, der blev indgået for en periode på 360 måneder, blev indgået i schweiziske franc (CHF), men fastsatte, at de månedlige afdrag, der skulle betales, blev omregnet til polske złoty, hvis størrelse blev fastsat ved anvendelse af valutakursen for schweizerfranc, som var offentliggjort i tabellen over mBanks vekselkurser på betalingsdatoen for disse månedlige ydelser.

16 Den 12. oktober 2017 anmodede ML mBank om et forligsforsøg med krav om tilbagebetaling af de beløb på 53 244,39 PLN (ca. 12 530 EUR) og 14 692,51 CHF (ca. 15 700 EUR), som ML mente at have udbetalt uberettiget, som følge af at den nævnte aftale indeholdt urimelige kontraktvilkår.

17 Den 16. december 2021 anlagde mBank sag ved Sąd Okręgowy w Warszawie (den regionale domstol i Warszawa, Polen), som er den forelæggende ret, med påstand om, at ML tilpligtes at tilbagebetale hovedstolen for lånet, dvs. et beløb på 130 000 PLN (ca. 30 670 EUR) med tillæg af lovbestemte morarenter. Banken har gjort gældende, at eftersom aftalen om lån med pant i fast ejendom er ugyldig, er ML forpligtet til at tilbagebetale den lånte kapital i henhold til bestemmelserne i national ret om ugrundet berigelse.

18 ML nedlagde i svarskriftet påstand om frifindelse og fremsatte en forældelsesindsigelse for så vidt angår kravet. Uafhængigt heraf afgav ML en erklæring om modregning med henvisning til krav på henholdsvis 53 244,39 PLN (ca. 12 530 EUR) og 14 692,51 CHF (ca. 15 700 EUR).

- 19 Den forelæggende ret har konstateret, at den i hovedsagen omhandlede aftale indeholder urimelige kontraktvilkår, og at den ikke kan opretholdes uden disse vilkår. Det følger heraf, at denne aftale skal erklæres ugyldig, og at parterne i overensstemmelse med national ret er forpligtet til gensidigt at godtgøre hinanden for samtlige ydelser, der er leveret i henhold til den nævnte aftale.
- 20 Den forelæggende ret har desuden anført, at forældelsesfristen på tre år for bankens krav i overensstemmelse med den civile lovbogs artikel 118 udløb den 31. december 2020. På tidspunktet for anlæggelsen af søgsmålet i hovedsagen, dvs. den 16. december 2021, var denne banks krav derfor forældet. Henset til ML's forældelsesindsigelse er den forelæggende ret følgelig forpligtet til at frifinde sagsøgte.
- 21 Den forelæggende ret har imidlertid anført, at det følger af national retspraksis, at indgivelsen af en erklæring om modregning i overensstemmelse med den civile lovbogs artikel 499 indebærer, at der gives afkald på forældelsesindsigelsen som omhandlet i denne lovs artikel 117, stk. 2. Det fremgår nemlig af denne retspraksis, at en part, der indgiver en erklæring om modregning, af denne grund anerkender, at det modstående krav foreligger, og at det er forfaldent, og udtrykker vilje til at opfylde den og således giver afkald på at påberåbe sig forældelsen. En sådan opfattelse, som også anerkendes i polsk retslitteratur, vil føre de nationale retter til at antage, at indgivelsen af en erklæring om modregning, selv som forsvar, svarer til et afkald på forældelsesindsigelsen. Det følger heraf, at ML's forældelsesindsigelse i medfør af den nævnte retspraksis ikke kan tages til følge, og at bankens krav ikke kan anses for at være forældet.
- 22 Den forelæggende ret er imidlertid i tvivl om, hvorvidt en sådan national retspraksis er forenelig med artikel 7, stk. 1, i direktiv 93/13.
- 23 I denne henseende har den forelæggende ret anført, at ML kunne have indgivet en erklæring om modregning med det ene formål at gøre sit krav gældende over for bankens krav uden at have haft til hensigt at give afkald på forældelsesindsigelsen, så meget desto mere som ML havde fremsat disse to anbringender samtidigt. For så vidt som ML ikke udtrykkeligt har givet afkald på forældelsesindsigelsen, kan det i øvrigt ikke udelukkes, at den pågældende ikke havde haft kendskab til den omstændighed, at erklæringen om modregning kunne fortolkes således.
- 24 Den nævnte ret er af den opfattelse, at en national retspraksis, hvorefter erklæringen om modregning automatisk medfører, at der gives afkald på forældelsesindsigelsen, kan vise sig at være i strid med de forbrugerbeskyttelsesformål, der forfølges med direktiv 93/13. En sådan retspraksis kan afskrække forbrugerne fra at anvende modregningsmekanismen, selv om denne udgør et effektivt middel til at gøre deres rettigheder gældende, når der er tale om urimelige kontraktvilkår. I øvrigt taler såvel princippet om forbrugerbeskyttelse som retssikkerhedsprincippet for en fortolkning af national ret, hvorefter antagelse til realitetsbehandling af et forældet søgsmål, som er anlagt af en erhvervsdrivende mod en forbruger, bør begrænses til særlige og klart definerede tilfælde.
- 25 Den forelæggende ret har imidlertid anført, at hvis ML's formål med indgivelsen af en erklæring om modregning var at afskrive mBanks krav, kunne indgivelsen af en sådan erklæring anses for at indebære en anerkendelse af eksistensen af dette krav, uden hvilken modregning ville være uden genstand. Hertil kommer, at ML er repræsenteret af en befuldmægtiget, som, henset til sin funktion, utvivlsomt er bekendt med national retspraksis og juridisk litteratur, der kvalificerer indgivelsen af en modregningserklæring som et afkald på forældelsesfristen.

- 26 På denne baggrund har Sąd Okręgowy w Warszawie (den regionale domstol i Warszawa) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Såfremt en aftale om lån med pant i fast ejendom erklæres ugyldig i sin helhed henset til, at den ikke længere kan opretholdes, efter de urimelige vilkår er blevet fjernet, skal artikel 7, stk. 1, i [direktiv 93/13] og effektivitetsprincippet da fortolkes således, at denne bestemmelse er til hinder for en retslig fortolkning af en [national] [bestemmelse], hvorefter forbrugerens erklæring om modregning af sit krav i bankens krav på tilbagebetaling af det, der svarer til lånets hovedstol, er ensbetydende med, at forbrugeren frafalder forældelsesindsigelsen for så vidt angår det ovennævnte krav mod banken?«

Om det præjudicielle spørgsmål

Formaliteten

- 27 Begge parter i hovedsagen har gjort gældende, at det præjudicielle spørgsmål ikke kan antages til realitetsbehandling.
- 28 mBank har for det første gjort gældende, at anmodningen om præjudiciel afgørelse ikke opfylder kravene i artikel 94 i Domstolens procesreglement. Den forelæggende ret har navnlig ikke fremlagt nogen oplysninger om de omstændigheder, hvorunder ML indgav sin erklæring om modregning, eller om indholdet af denne erklæring.
- 29 Det fremgår af procesreglementets artikel 94, at alle anmodninger om præjudiciel afgørelse skal indeholde »en kortfattet fremstilling af tvistens genstand og de relevante faktiske omstændigheder, således som de er fastslået af den forelæggende ret, eller i det mindste en fremstilling af de faktiske oplysninger, som ligger til grund for spørgsmålene«, »ordlyden af de nationale bestemmelser, som vil kunne finde anvendelse i den foreliggende sag, og i givet fald relevant national retspraksis« samt »en fremstilling af grundene til, at den forelæggende ret finder, at der er tvivl om fortolkningen eller gyldigheden af visse EU-retlige bestemmelser, samt af sammenhængen mellem disse bestemmelser og den nationale lovgivning, som finder anvendelse på tvisten i hovedsagen«.
- 30 I den foreliggende sag indeholder anmodningen om præjudiciel afgørelse en beskrivelse af de faktiske og retlige omstændigheder i tvisten i hovedsagen, der er tilstrækkelig til at opfylde disse krav. Dels gengiver denne anmodning nemlig ordlyden af de nationale bestemmelser, der finder anvendelse på tvisten i hovedsagen, og relevant national retspraksis. Dels er den forelæggende rets beskrivelse af de omstændigheder, hvorunder ML indgav sin erklæring om modregning, og de spørgsmål, som denne ret har rejst med hensyn til de retsvirkninger, som en sådan erklæring er forbundet med i national retspraksis, tilstrækkelig til at forstå begrundelsen for valget af de EU-retlige bestemmelser, som retten ønsker fortolket, og angiver den forbindelse, som efter dens opfattelse består mellem disse bestemmelser og den nationale lovgivning, der finder anvendelse i sagen.
- 31 For det andet har mBank og ML gjort gældende, at det præjudicielle spørgsmål er hypotetisk med henvisning til, at ML udelukkende subsidiært indgav sin erklæring om modregning og derefter trak den tilbage ved processkrift af 4. november 2024. Spørgsmålet om modregning og virkningerne af denne erklæring er derfor uden relevans for afgørelsen af tvisten i hovedsagen.

- 32 Det skal i denne forbindelse bemærkes, at den forelæggende ret efter en anmodning om oplysninger, som Domstolen har tilstillet den, bekræftede, at ML havde trukket sin modregningserklæring tilbage. Denne ret har imidlertid anført, at den ønsker at opretholde sin anmodning om præjudiciel afgørelse med den begrundelse, at en besvarelse af det forelagte spørgsmål er nødvendig for at afgøre tvisten i hovedsagen. Den forelæggende ret har i denne henseende præciseret, at den polske lovgivning gør det muligt at trække indsigelsen om modregning tilbage, dvs. en formalitetsindsigelse, men ikke tillader tilbagetrækning af en erklæring om modregning som en erklæring vedrørende realiteten. Den har tilføjet, at den oprindelige erklæring om modregning under alle omstændigheder svarer til en anerkendelse af gælden, som i henhold til den civile lovebogs artikel 123 afbryder forældelsesfristen. Denne frist begynder derfor på ny at løbe fra denne implicitte anerkendelse, uden at den efterfølgende tilbagetrækning af erklæringen kan have tilbagevirkende kraft og ophæve den således foretagne implicitte anerkendelse.
- 33 Det skal bemærkes, at det inden for rammerne af det samarbejde, der i henhold til artikel 267 TEUF er indført mellem Domstolen og de nationale retter, udelukkende tilkommer den nationale ret, for hvilken tvisten er indbragt, og som har ansvaret for den retsafgørelse, der skal træffes, på grundlag af omstændighederne i den konkrete sag at vurdere, både om en præjudiciel afgørelse er nødvendig for, at den kan afsige dom, og relevansen af de spørgsmål, den forelægger Domstolen. Når de stillede spørgsmål vedrører fortolkningen af EU-retten, er Domstolen derfor principielt forpligtet til at træffe afgørelse (jf. dom af 29.11.1978, Redmond, 83/78, EU:C:1978:214, præmis 25, og af 11.1.2024, Nárókuj, C-755/22, EU:C:2024:10, præmis 17 og den deri nævnte retspraksis).
- 34 Heraf følger, at der foreligger en formodning for, at spørgsmål om EU-retten er relevante. Domstolen kan kun afvise at træffe afgørelse om et præjudicielt spørgsmål fremsat af en national ret, hvis det klart fremgår, at den ønskede fortolkning af EU-retten savner enhver forbindelse med realiteten i hovedsagen eller dennes genstand, såfremt problemet er af hypotetisk karakter, eller såfremt Domstolen ikke råder over de faktiske og retlige oplysninger, som er nødvendige for, at den kan give en hensigtsmæssig besvarelse af de forelagte spørgsmål (jf. dom af 7.9.1999, Beck og Bergdorf, C-355/97, EU:C:1999:391, præmis 22, og af 11.1.2024, Nárókuj, C-755/22, EU:C:2024:10, præmis 18 og den deri nævnte retspraksis).
- 35 I det foreliggende tilfælde fremgår det for det første af svaret på den i nærværende doms præmis 32 omhandlede anmodning om oplysninger fra den forelæggende ret, som alene har kompetence til at fortolke national ret, at erklæringen om modregning i polsk ret svarer til en anerkendelse af gæld, der har retsvirkninger uafhængigt af dens eventuelle tilbagetrækning, hvilket i øvrigt ikke er tilladt efter gældende national ret.
- 36 For det andet vedrører tvisten i hovedsagen et søgsmål med påstand om tilbagebetaling, som er anlagt af en bank med henblik på at opnå tilbagebetaling af den lånte kapital i henhold til en aftale om lån med pant i fast ejendom, der indeholder urimelige vilkår, og som skal annulleres. Den forelæggende ret er i tvivl om, hvorvidt en national retspraksis, hvorefter en forbrugers indgivelse af en erklæring om modregning af sit krav med bankens krav indebærer et implicit afkald på forældelsesindsigelsen, er forenelig med artikel 7, stk. 1, i direktiv 93/13, sammenholdt med effektivitetsprincippet.
- 37 På denne baggrund fremgår det ikke klart, at den ønskede fortolkning af direktiv 93/13 savner enhver forbindelse med realiteten i tvisten i hovedsagen eller dennes genstand, eller at det rejste problem er af hypotetisk karakter.

- 38 For det tredje og sidste har mBank gjort gældende, at bestemmelserne i direktiv 93/13 ikke finder anvendelse på virkningerne af en erklæring om modregning, der er fremsat i forbindelse med et søgsmål om tilbagebetaling, således at dette spørgsmål alene reguleres af national ret.
- 39 Det skal i denne forbindelse blot bemærkes, at når det, som i det foreliggende tilfælde ikke klart fremgår, at fortolkningen af en EU-retsakt ikke har nogen forbindelse med de faktiske forhold eller genstanden for hovedsagen, falder en indsigelse vedrørende denne retsakts uanvendelighed på hovedsagen ind under realiteten i spørgsmålene (dom af 15.6.2023, Getin Noble Bank (Udsættelse af opfyldelsen af en låneaftale), C-287/22, EU:C:2023:491, præmis 27 og den deri nævnte retspraksis).
- 40 Det følger af samtlige ovenstående betragtninger, at det præjudicielle spørgsmål kan antages til realitetsbehandling.

Realiteten

- 41 Med sit eneste spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 7, stk. 1, i direktiv 93/13, sammenholdt med effektivitetsprincippet, skal fortolkes således, at denne bestemmelse i forbindelse med en aftale om lån med pant i fast ejendom, som en forbruger har indgået med en bank, der annulleres i sin helhed med den begrundelse, at denne aftale indeholder et urimeligt vilkår, uden hvilket den nævnte aftale ikke kan opretholdes, er til hinder for en national retspraksis, hvorefter denne forbrugers indgivelse af en erklæring om modregning af sit krav med bankens krav indebærer, at der gives implicit afkald på forældelsesindsigelsen vedrørende det krav, som den nævnte bank har påberåbt sig.
- 42 Det skal bemærkes, at den ved direktiv 93/13 indførte beskyttelsesordning hviler på den betragtning, at forbrugeren befinder sig i en svagere stilling end den erhvervsdrivende hvad angår såvel forhandlingsstyrke som informationsniveau, og at forbrugeren som følge heraf tiltræder betingelser, som på forhånd er udarbejdet af den erhvervsdrivende, uden at kunne øve nogen indflydelse på disses indhold (dom af 15.6.2023, Bank M. (Konsekvenser af en annullation af aftalen), C-520/21, EU:C:2023:478, præmis 54 og den deri nævnte retspraksis).
- 43 Henset til arten og betydningen af den offentlige interesse, som forbrugerbeskyttelsen udgør, pålægger direktiv 93/13, især dets artikel 7, stk. 1, sammenholdt med 24. betragtning hertil, medlemsstaterne at fastsætte egnede og effektive midler til at bringe anvendelsen af urimelige kontraktvilkår i aftaler mellem erhvervsdrivende og forbrugere til ophør. Med henblik herpå påhviler det de nationale retter at udelukke anvendelsen af urimelige kontraktvilkår, således at de ikke binder den pågældende forbruger, medmindre forbrugeren gør indsigelse herimod (dom af 15.6.2023, Bank M. (Konsekvenser af en annullation af aftalen), C-520/21, EU:C:2023:478, præmis 56 og den deri nævnte retspraksis).
- 44 Selv om Domstolen således i flere henseender har opstillet rammer for den måde, hvorpå de nationale retter skal sikre beskyttelsen af de rettigheder, som tilkommer forbrugerne i henhold til direktiv 93/13, forholder det sig ikke desto mindre således, at EU-retten principielt ikke harmoniserer procedurerne for undersøgelsen af et kontraktvilkårs angiveligt urimelige karakter, eller de konsekvenser, der skal drages af, at der foreligger et urimeligt vilkår. I mangel af specifik EU-retlig regulering på området henhører de nærmere bestemmelser for gennemførelsen af den forbrugerbeskyttelse, der er fastsat i dette direktiv, således under medlemsstaternes interne retsorden i henhold til princippet om, at disse frit kan anvende deres egne processuelle regler. Disse regler bør imidlertid hverken være mindre gunstige end dem, der gælder for tilsvarende

situationer i national ret (ækvivalensprincippet), eller være udformet således, at de i praksis umuliggør eller uforholdsmæssigt vanskeliggør udøvelsen af rettigheder, der hjemles i Unionens retsorden (effektivitetsprincippet) (jf. i denne retning dom af 25.11.2020, Banca B., C-269/19, EU:C:2020:954, præmis 39, og af 26.6.2019, Addiko Bank, C-407/18, EU:C:2019:537, præmis 45 og 46 og den deri nævnte retspraksis).

- 45 Hvad angår effektivitetsprincippet skal det bemærkes, at hvert enkelt tilfælde, hvor der opstår spørgsmål om, hvorvidt en national processuel bestemmelse gør det umuligt eller uforholdsmæssigt vanskeligt at anvende EU-retten, skal bedømmes under hensyn til, hvilken stilling bestemmelsen indtager i den samlede procedure, herunder dens forløb og dens særlige kendetegn, for de forskellige nationale instanser. Under denne synsvinkel skal der i givet fald tages hensyn til de principper, der ligger til grund for den nationale retspleje, såsom beskyttelsen af retten til forsvar, retssikkerhedsprincippet og princippet om en hensigtsmæssig sagsbehandling (dom af 26.6.2019, Addiko Bank, C-407/18, EU:C:2019:537, præmis 48 og den deri nævnte retspraksis).
- 46 Domstolen har endvidere præciseret, at medlemsstaternes forpligtelse til at sikre beskyttelsen af de rettigheder, som EU-retten medfører for borgerne, navnlig for rettigheder, der følger af direktiv 93/13, indebærer et krav om effektiv domstolsbeskyttelse, hvilket også er sikret ved artikel 47 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder, der bl.a. gælder med hensyn til definitionen af de processuelle regler vedrørende søgsmål, der støttes på sådanne rettigheder (dom af 10.6.2021, BNP Paribas Personal Finance, C-776/19 – C-782/19, EU:C:2021:470, præmis 29 og den deri nævnte retspraksis).
- 47 Blandt de egnede og effektive midler, som skal sikre forbrugeren en ret til effektive retsmidler, skal der imidlertid være en mulighed for at intervenere i forbindelse med et søgsmål, der er blevet anlagt mod den pågældende, under rimelige processuelle betingelser på en sådan måde, at udøvelsen af dennes rettigheder ikke er underlagt betingelser, herunder frister, gebyrer eller andre processuelle krav, der gør det uforholdsmæssigt vanskeligt eller i praksis umuligt at udøve de rettigheder, som de er sikret ved direktiv 93/13 (jf. i denne retning dom af 1.10.2015, ERSTE Bank Hungary, C-32/14, EU:C:2015:637, præmis 59, og af 3.4.2019, Aqua Med, C-266/18, EU:C:2019:282, præmis 53 og den deri nævnte retspraksis).
- 48 I det foreliggende tilfælde fremgår det af forelæggelsesafgørelsen, at ML i forbindelse med et søgsmål med påstand om tilbagebetaling anlagt af mBank med henblik på at inddrive et krav, der fulgte af en aftale om lån med pant i fast ejendom, som skulle annulleres med den begrundelse, at den indeholder urimelige kontraktvilkår, fremsatte en indsigelse om forældelse af dette krav og samtidigt indgav en erklæring om modregning med henblik på at modregne sit eget krav i bankens krav.
- 49 Det fremgår ligeledes heraf, at bankens krav på tidspunktet for anlæggelsen af søgsmålet i hovedsagen var forældet, således at den forelæggende ret, i betragtning af ML's forældelsesindsigelse, er forpligtet til at frifinde sagsøgte. Den forelæggende ret har imidlertid anført, at det følger af national retspraksis, at indgivelsen af en erklæring om modregning i overensstemmelse med den civile lovbogs artikel 499 indebærer, at der gives afkald på forældelsesindsigelsen som omhandlet i denne lovs artikel 117, stk. 2, således at ML's indsigelse ikke kan tages til følge, og at bankens krav ikke kan anses for at være forældet.

- 50 I denne henseende skal det for det første bemærkes, at den omstændighed, at forældelsesindsigelsen gøres betinget af, at der ikke afgives nogen erklæring om modregning, reelt svarer til at begrænse forbrugerens mulighed for at udøve en processuel ret, der er fastsat i den nationale lovgivning, nemlig den, der består i at gøre et gensidigt krav gældende som følge af annullationen af den pågældende låneaftale. En sådan begrænsning kan inden for rammerne af et søgsmål anlagt af den erhvervsdrivende mod forbrugeren udgøre en hindring, der kan forhindre forbrugeren i eller afskrække denne fra effektivt at udøve sine processuelle rettigheder i strid med den retspraksis, der er nævnt i nærværende doms præmis 46 og 47.
- 51 For det andet synes den i hovedsagen omhandlede nationale retspraksis ligeledes at kunne tilsidesætte den afskrækkende virkning, som ved artikel 6, stk. 1, i direktiv 93/13, sammenholdt med dette direktivs artikel 7, stk. 1, er forbundet med konstateringen af, at et vilkår i en aftale, som en erhvervsdrivende har indgået med en forbruger, er urimeligt (jf. analogt dom af 14.12.2023, C-28/22, Getin Noble Bank (Forældelsesfrist for krav om tilbagebetaling), EU:C:2023:992, præmis 74 og den deri nævnte retspraksis).
- 52 Som det fremgår af de oplysninger, som den forelæggende ret har fremlagt, og som er gengivet i nærværende doms præmis 49, synes denne nationale retspraksis nemlig at kunne føre til, at en erhvervsdrivende kan søge fyldestgørelse af et krav, der er forældet, alene med den begrundelse, at forbrugeren, samtidig med at der er fremført en forældelsesindsigelse, har gjort brug af et processuelt middel, som vedkommende er tildelt i henhold til national ret, nemlig indgivelse af en erklæring om modregning. Den nævnte retspraksis kan således fratage den ordning, der er indført ved direktiv 93/13 for at forebygge anvendelsen af urimelige vilkår i kontraktforholdet mellem erhvervsdrivende og forbrugere, den effektive virkning, eftersom den har til følge, at de retsvirkninger, der er knyttet til annullationen af den pågældende aftale, neutraliseres og giver den erhvervsdrivende mulighed for at drage fordel af sin egen ulovlige adfærd, som ligger til grund for denne annullation.
- 53 For det tredje og sidste skal det bemærkes, at den ved direktiv 93/13 indførte ordning for beskyttelse af forbrugerne mod urimelige kontraktvilkår og mod de negative følger, som annullationen af aftalen i sin helhed indebærer, ikke finder anvendelse, såfremt forbrugeren modsætter sig dette. Forbrugeren kan, efter at vedkommende er blevet belært af den nationale ret, vælge ikke at gøre gældende, at et vilkår er urimeligt og ikke-bindende, og således give et frit og informeret samtykke til det pågældende vilkår og herved undgå, at aftalen erklæres ugyldig. For at forbrugeren kan give sit frie og informerede samtykke, tilkommer det den nationale ret – inden for rammerne af de nationale procesregler og under hensyn til princippet om rimelighed i civile sager – at give parterne objektive og udtømmende oplysninger om de retsvirkninger, som ophævelsen af det urimelige kontraktvilkår kan medføre, og det uafhængigt af, om de repræsenteres af en professionel befuldmægtiget eller ej (jf. i denne retning dom af 29.4.2021, Bank BPH, C-19/20, EU:C:2021:341, præmis 94, 95 og 97).
- 54 På tilsvarende måde kan et afkald på en forældelsesindsigelse ikke alene på grundlag af en national retspraksis, der vedrører en proceduremæssig foranstaltning, såsom en erklæring om modregning, antages at være et udtryk for en implicit viljestilkendegivelse om at give afkald på denne undtagelse, uden at det efterprøves, om forbrugeren har givet udtryk for en frivillig og utvetydig vilje hertil. Den samme fortolkning gør sig så meget desto mere gældende i en situation som den i hovedsagen omhandlede, hvor forbrugeren ved en anden proceduremæssig foranstaltning, der er indgivet samtidigt, udtrykkeligt har givet udtryk for en modsatrettet vilje til at påberåbe sig forældelsen.

- 55 Som den polske regering i det væsentlige har fremhævet i sit skriftlige indlæg, kræver artikel 7, stk. 1, i direktiv 93/13 og effektivitetsprincippet, at forbrugeren er i stand til effektivt at gøre sine rettigheder i henhold til dette direktiv gældende, uden at udøvelsen af en bestemt processuel ret automatisk kan sidestilles med et implicit afkald på en anden ret. Det skal derfor fastslås, at en national retspraksis, hvorefter der på grundlag af den blotte indgivelse af en modregningserklæring uden kontrol af forbrugers vilje udledes et implicit afkald på forældelsesindsigelsen, tilsidesætter dette krav.
- 56 Denne vurdering ændres ikke af den omstændighed, at ML var repræsenteret af en befuldmægtiget, som, henset til sin funktion, burde have kendskab til den omhandlede nationale retspraksis, idet en sådan omstændighed principielt er uden betydning for den beskyttelse, som direktiv 93/13 giver forbrugeren (jf. analogt dom af 11.3.2020, Lintner, C-511/17, EU:C:2020:188, præmis 40 og den deri nævnte retspraksis).
- 57 Det skal endvidere bemærkes, at princippet om overensstemmende fortolkning kræver, at de nationale retter gør alt, hvad der henhører under deres kompetence – idet de tager den nationale lovgivning i dens helhed i betragtning og anvender fortolkningsmetoder, der er anerkendt i denne ret – for at sikre den fulde virkning af det omhandlede direktiv og for at nå et resultat, der er i overensstemmelse med det, der tilsigtes med dette. Kravet om en sådan overensstemmende fortolkning omfatter bl.a. forpligtelsen for de nationale retter til i givet fald at ændre en fast retspraksis, såfremt denne er baseret på en fortolkning af national ret, som er uforenelig med formålene med et direktiv. En national retsinstans kan derfor ikke med rette antage, at det er umuligt for den at fortolke en national bestemmelse i overensstemmelse med EU-retten, alene som følge af den omstændighed, at den stedse har fortolket denne bestemmelse i en retning, som ikke er forenelig med denne ret (dom af 26.6.2019, Addiko Bank, C-407/18, EU:C:2019:537, præmis 65 og 66 og den deri nævnte retspraksis).
- 58 I det foreliggende tilfælde tilkommer det den forelæggende ret at sikre sig, at bestemmelserne i national ret ikke kan fortolkes på en måde, der forhindrer eller afskrækker forbrugeren fra muligheden for med føje at påberåbe sig forældelsesindsigelsen vedrørende det krav, som banken har påberåbt sig, alene med den begrundelse, at denne forbruger har fremsat en erklæring om modregning.
- 59 Det påhviler derfor den forelæggende ret om fornødent af egen drift at undlade at anvende den i hovedsagen omhandlede nationale retspraksis, idet den ikke er forenelig med artikel 7, stk. 1, i direktiv 93/13.
- 60 Henset til ovenstående betragtninger skal det forelagte spørgsmål besvares med, at artikel 7, stk. 1, i direktiv 93/13, sammenholdt med effektivitetsprincippet, skal fortolkes således, at denne bestemmelse i forbindelse med en aftale om lån med pant i fast ejendom, som en forbruger har indgået med en bank, der annulleres i sin helhed med den begrundelse, at denne aftale indeholder et urimeligt vilkår, uden hvilket den nævnte aftale ikke kan opretholdes, er til hinder for en national retspraksis, hvorefter denne forbrugers indgivelse af en erklæring om modregning af sit krav med bankens krav indebærer, at der gives implicit afkald på forældelsesindsigelsen vedrørende det krav, som den nævnte bank har påberåbt sig.

Sagsomkostninger

- 61 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra nævnte parter udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Niende Afdeling) for ret:

Artikel 7, stk. 1, i Rådets direktiv 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler, sammenholdt med effektivitetsprincippet,

skal fortolkes således, at

denne bestemmelse i forbindelse med en aftale om lån med pant i fast ejendom, som en forbruger har indgået med en bank, der annulleres i sin helhed med den begrundelse, at denne aftale indeholder et urimeligt vilkår, uden hvilket den nævnte aftale ikke kan opretholdes, er til hinder for en national retspraksis, hvorefter denne forbrugers indgivelse af en erklæring om modregning af sit krav med bankens krav indebærer, at der gives implicit afkald på forældelsesindsigelsen vedrørende det krav, som den nævnte bank har påberåbt sig.

Underskrifter